

ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE – ZESPOŁY REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Zygmunt Kowalczyk

Kierownik Centrum Zarządzania Kryzysowego

Wojewody Lubuskiego w Gorzowie Wlkp.

Wstęp

Ludzkość od początków swego istnienia ma do czynienia z sytuacjami kryzysowymi. Są one wywoływane zdarzeniami losowymi, niepowodzeniami osobistymi oraz porażkami życiowymi.

Termin „kryzys” pochodzi z greckiego *krino* i oznacza wybór, decydowanie, zmaganie się, walkę, w której konieczne jest działanie pod presją czasu.

„Kryzys” (crisis w języku angielskim) poszerza znaczenie o takie cechy jak: nagłość, urazowość i subiektywne konsekwencje urazu w postaci przeżyć negatywnych.

Władysław Kopański określa kryzys zgodnie z jego greckim pochodzeniem jako okres przełomu, przesilenia, decydujących zmian.

Na podstawie ww. ustaleń „kryzys” to:

- punkt zwrotny do zmiany na lepsze lub gorsze;
- znaczące emocjonalne zdarzenie lub radykalna zmiana statusu w życiu człowieka;
- chwila, gdy decyduje się, czy dana sprawa lub działanie będzie postępować dalej, ulegnie modyfikacji czy też zostanie zakończone;
- stan cierpienia z towarzyszącymi uczuciami zagrożenia i lęku, przeżywanymi w związku z wyżej wymienionymi zdarzeniami.

Według opisywanych powyżej kryteriów trudno ustalić liczbę sytuacji kryzysowych.

Zachowań człowieka nie można w pełni kontrolować i przewidzieć. Możemy jednak ograniczać sytuacje wywołujące „kryzys” oraz minimalizować jego skutki. Jednakże nie da się ich wyeliminować do końca. Pamiętać musimy, że „kryzys” jest zjawiskiem szczególnym, występującym w ramach ogólnego, czasami bardzo długiego procesu zmian występujących wokół nas. Jest on częścią życia, dotyczy nas wszystkich, co ważne jest spodziewany, a nawet pożądaný. Wymaga od nas zmian i podejmowania nowych wyzwań i zadań.

W publicznym obiegu słowo „kryzys” jest nadużywane. Sytuacje kryzysowe wywołują w świadomości społecznej kształtowanie postaw zachowawczych, często rezygnację, a nawet skrajny krytycyzm rzeczywistości, zamiast poszukiwania rozwiązań sytuacji trudnych, innych niż te do których jesteśmy przyzwyczajeni.

Do specyficznych zdarzeń krytycznych należy zaliczyć katastrofy cywilizacyjne i klęski żywiołowe. Zmniejszają one poczucie bezpieczeństwa, wiarę w sprawiedliwość, zmniejszają poczucie własnej wartości, wolę życia i optymizm. Różne oblicza tych zdarzeń niszczą bezcenne zasoby przyrodnicze, kulturalne, materialne i psychologiczne, niezbędne do utrzymania zdrowego, spokojnego i bezpiecznego funkcjonowania człowieka.

Zarządzanie kryzysowe

Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego polegająca na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym lub przejmowaniu nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań oraz na odtwarzaniu infrastruktury lub przywróceniu jej do pierwotnego charakteru.

Ostatnie dziesięciolecie dwudziestego wieku, a w szczególności katastrofalna powódź z lipca 1997 r. w najbardziej dramatyczny sposób pokazały, że nasze państwo nie jest w pełni przygotowane do radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. Polskie prawo, w sferze bezpieczeństwa, jest zdecydowanie ukierunkowane na zagrożenia militarne. Każda większa katastrofa, w tym przytaczana lipcowa powódź, obnażała nieporadność organizacyjną państwa, słabość jego dotychczasowych struktur, bezsilność centralnego kierowania, brak spójności i małą skuteczność resortowych systemów ratowniczych. Każda sytuacja kryzysowa stawała się trudnym egzaminem i bolesną lekcją dla całego społeczeństwa, zarówno dla poszkodowanych jak i tych, którzy nieśli pomoc.

Podjęte po 1997 r. doraźne regulacje prawne częściowo poprawiły sytuację w tym względzie, czego dowodem była o wiele sprawniejsza organizacja działań podczas powodzi w 2001 roku, jednakże nie stworzyły podwalin pod budowę kompleksowego systemu ochrony ludności.

Wydarzenia kilku ostatnich lat, a w szczególności zamachy terrorystyczne w Nowym Jorku, Madrycie i Londynie w jednoznaczny sposób wymuszają na rządach państw, oprócz szerokiego wachlarza działań rozpoznawczych i prewencyjnych, utrzymania na wysokim poziomie systemu reagowania kryzysowego. Niestety brutalna prawda doświadczeń z jakimi mamy do czynienia wyraźnie wskazuje, że jeżeli nie uda się zapobiec zamachowi terrorystycznemu, to należy zrobić wszystko, aby w maksymalny sposób ograniczyć jego

skutki, a w szczególności profesjonalnie, w miarę krótkim czasie udzielić skutecznej pomocy poszkodowanym.

Obowiązkiem państwa, w tym głównie administracji rządowej i samorządowej, jest posiadanie adekwatnych do każdej sytuacji rozwiązań systemowych, odpowiedniego prawa oraz struktur i narzędzi pozwalających na sprawne zarządzanie w sytuacjach kryzysowych. Jest to tym ważniejsze, że działania w sytuacjach kryzysowych i stanach nadzwyczajnych przebiegają zwykle w warunkach olbrzymiego napięcia, stresu, ograniczonej informacji i wysokiego ryzyka.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wprowadziła do wewnętrznego porządku prawnego pojęcia stanów nadzwyczajnych: wojennego, wyjątkowego i klęski żywiołowej, które mogą być wprowadzone w sytuacjach szczególnych zagrożeń, jeżeli zwykle środki konstytucyjne są niewystarczające. Stany nadzwyczajne uregulowały, uchwalone przez Parlament w 2002 roku, ustawy: o stanie klęski żywiołowej, o stanie wyjątkowym oraz o stanie wojennym.

Niestety nie udało się do tej pory w polskim systemie prawnym uregulować systemu bezpieczeństwa obywatelskiego, który by kompleksowo regulował zagadnienia ochrony ludności, planowania cywilnego, ochrony infrastruktury krytycznej, zarządzania kryzysowego, a także określał model systemu ratowniczego adekwatnego do zagrożeń. Systemu ratowniczego budowanego w oparciu o ocenę zagrożeń i analizę ryzyka od gminy przez powiat, województwo, a w konsekwencji obejmującego cały kraj.

Współczesne wymagania stawiane systemowi bezpieczeństwa kładą szczególny nacisk na jego spójność i jednolitość w warstwie koordynowania działań, wspólnych procedur, planowania, łączności i wymiany informacji oraz szkolenia.

Aktualnie trwają zaawansowane prace nad kompleksowym uregulowaniem prawnym szeroko rozumianych zagadnień: ochrony ludności, planowania cywilnego, ochrony infrastruktury krytycznej, zarządzania kryzysowego.

Zarządzanie kryzysowe, jako system organizacyjno-funkcjonalny jest niezbędne do poprawnego zapewnienia bezpieczeństwa ludziom w sytuacjach stwarzających zagrożenie życia, mienia oraz środowiska i powinno obejmować wszystkie poziomy zarządzania państwem. W dobie rozwijającej się demokracji jedną z ważniejszych funkcji współczesnego państwa jest zapewnienie obywatelom podstawowych warunków ochrony przed potencjalnymi i realnymi niebezpieczeństwami.

Obecna realizacja tej funkcji jest wynikiem rozwoju demokracji, decentralizacji państwa i rozwoju samorządności oraz globalizacji gospodarki. W Polsce przemiany

te spowodowały między innymi potrzebę zdefiniowania nowego podejścia do sytuacji określanych jako kryzysowe, w celu rozpoczęcia budowy systemu, mającego na celu zapewnienie ludności odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, umożliwiającego jego zrównoważony rozwój.

W tym celu niezbędne stało się w pierwszym rządzie ukierunkowanie na koordynację działań niezależnych, merytorycznie odrębnych jednostek organizacyjnych w konkretnej, dowolnie złożonej sytuacji oraz oparcie systemu na całkiem odmiennej filozofii działania, wywodzącej się z założenia, że każda nawet z pozoru prosta sytuacja lub zdarzenie może stanowić źródło potencjalnego zagrożenia. Podejście takie wymaga objęcia jednorodną strukturą zarządzania możliwie szerokiej sfery administracji publicznej i powiązania jej działań z funkcjonującymi podmiotami gospodarczymi.

Kolejnym aspektem tej filozofii jest uznanie, że działania w sytuacjach kryzysowych nie mogą mieć charakteru wyłącznie doraźnego i chwilowego. Tworzenie złożonej struktury organizacyjnej wymaga bowiem konsekwentnego konstruowania nie tylko określonych komórek funkcyjnych i przewidywalnych procedur postępowania, ale także budowania i udoskonalania rozumianego jako ciągły proces realizowany przez administrację, instytucje, organizacje oraz podmioty gospodarcze występujące w systemie zarządzania strategicznego.

Takie zorganizowanie systemu zarządzania kryzysowego daje możliwości:

- większej efektywności funkcjonowania szeroko rozumianego zarządzania bezpieczeństwem społeczności;
- redukcji występujących zagrożeń lub utrzymania ich w stanie kontrolowanym;
- poprawy systemu kierowania i koordynowania działaniami;
- minimalizacji ewentualnych strat powstałych w wyniku zaistnienia zdarzeń niepożądanych;
- kształtowania systemu współdziałania.

Działanie w zorganizowany sposób można najogólniej scharakteryzować słowami Le Chateliera „**myśleć przed działaniem**”. Jeśli nie chcemy stosować metody prób i błędów licząc na szczęśliwy przypadek, musimy nasze działanie ukierunkować. Właściwe ukierunkowanie działań zależy od dobrze sporządzonego planu działania, w którym cele i sposoby ich osiągnięcia oparte są na trafnie rozpoznanym układzie przyszłych warunków oraz stosowanych sił i środków.

Funkcjonujący system bezpieczeństwa ludności cywilnej, zwany zarządzaniem kryzysowym, w chwili obecnej jest systemem obciążonym wadami i brakami. Wpłynęła na to

wprowadzona reforma administracji publicznej, decentralizacja państwa oraz nowa rzeczywistość w postaci gospodarki wolnorynkowej, która doprowadziła do braku spójnej koncepcji realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem oraz braku ustawodawstwa określającego funkcjonowanie tego systemu. Nadmiar aktów prawnych, pochodzących z różnych okresów powoduje brak spójności. W tym systemie wszyscy powinni mówić tym samym językiem, nadając pojęciom to samo znaczenie, powinny istnieć spójne struktury i mechanizmy działań.

Czas sytuacji kryzysowych i kryzysów to nie jest odpowiedni czas na analizę znaczenia słów, porównywania struktur i procedur. Stąd w oparciu o funkcjonujące unormowania, mimo braku precyzyjnych zapisów rozpoczęty został proces organizowania tzw. systemu zarządzania kryzysowego w Polsce. Podstawowym kryterium tego systemu powinno być uznanie, iż działania w sytuacjach kryzysowych nie mogą mieć charakteru wyłącznie doraźnego i chwilowego oraz założenie, że każda nawet z pozoru prosta sytuacja lub zdarzenie może stanowić źródło potencjalnego ewoluującego zagrożenia.

Podstawą budowy systemu zarządzania kryzysowego jest poziom samorządu gminnego i powiatowego. Wynika to przede wszystkim z przyjętego podziału administracyjnego kraju jak i zespoleniu części administracji. Im niższy szczebel administracji publicznej tym mamy do czynienia z większym zakresem reagowania. Przy wyższym szczeblu administracji, funkcja reagowania zastępowana jest przez funkcję koordynacji działań i udzielania wsparcia.

Zespoły Reagowania Kryzysowego

W hierarchii źródeł prawa administracyjnego aktem normatywnym najwyższej rangi jest Konstytucja, która określa podstawowe zasady ustroju politycznego i społeczno-gospodarczego państwa, strukturę i kompetencje naczelnych, centralnych i lokalnych organów państwa, a także zasady i treść stosunków między państwem i obywatelem.

Aktem niższego rzędu są ustawy uchwalane przez parlament, które nie mogą być sprzeczne z Konstytucją i mają charakter źródła prawa powszechnie obowiązującego. W odniesieniu do systemu bezpieczeństwa (zarządzania kryzysowego) można wymienić akty prawne, takie jak:

- Ustawy: o stanie wojennym, o stanie wyjątkowym i o stanie klęski żywiołowej, w których między innymi określa się tryb wprowadzenia i zniesienia odpowiedniego stanu, a także zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres ograniczeń wolności i praw człowieka.

- Ustawę o administracji rządowej w województwie.
- Ustawa o samorządzie województwa.
- Ustawa o samorządzie powiatowym.
- Ustawa o samorządzie gminnym.

Z końcem 2002 roku, w zakresie prawa kryzysowego pojawił się również akt prawny w randze rozporządzenia Rady Ministrów. Jest to rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania. Rozporządzenie to określa między innymi:

- sposób tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej;
- sposób funkcjonowania zespołów;
- usytuowanie oraz sposób finansowania;
- warunki techniczne i standardy ich wyposażenia;
- tryb pracy zespołów;
- sposób dokumentowania działań i prac zespołu oraz osoby odpowiedzialne za kierowanie działaniami w czasie stanu klęski żywiołowej.

Odpowiedzialnymi za kierowanie działaniami są:

- wójt (burmistrz, prezydent miasta) – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze gminy;
- starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednej gminy wchodzącej w skład powiatu;
- wojewoda – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego powiatu wchodzącego w skład województwa.

Działaniami w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta, wojewoda wykonują przy pomocy odpowiednio gminnego zespołu reagowania, powiatowego, wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego.

Do zadań zespołów należy w szczególności:

1. Monitorowanie występujących klęsk żywiołowych i prognozowanie rozwoju sytuacji.
2. Realizowanie procedur i programów reagowania w czasie stanu klęski żywiołowej.
3. Opracowywanie i aktualizowanie planów reagowania kryzysowego.

4. Planowanie wsparcia organów kierujących działaniami na niższym szczeblu administracji publicznej.
5. Przygotowywanie warunków umożliwiających koordynację pomocy humanitarnej.
6. Realizowanie polityki informacyjnej związanej ze stanem klęski żywiołowej.

W czasie stanu klęski żywiołowej, jeżeli użycie innych sił i środków jest niewystarczające, Minister Obrony Narodowej może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze działania występuje klęska żywiołowa, pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem.

W ww. przypadku pododdziały i oddziały Sił Zbrojnych RP pozostają pod dowództwem przełożonych służbowych i wykonują zadania określone przez wojewodę.

Realizując zapisy ustawy o stanie klęski żywiołowej, Rada Ministrów w drodze Rozporządzenia określiła sposób tworzenia, zadania oraz standardy wyposażenia zespołów reagowania oraz centrów reagowania (zarządzania).

Gminny Zespół Reagowania składa się z szefa zespołu, zastępcy oraz *grup roboczych o charakterze stałym i czasowym*.

Grupami roboczymi gminnego zespołu o charakterze stałym są:

- 1) grupa planowania cywilnego;
- 2) grupa monitorowania, prognoz i analiz.

Grupy te **stanowią Gminne Centrum Reagowania**, będące komórką organizacyjną urzędu gminy.

Siedziba gminnego centrum reagowania powinna być odpowiednio oznakowana, a jego lokalizacja podana do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający poinformowanie wszystkich mieszkańców gminy.

Grupami roboczymi gminnego zespołu o charakterze czasowym są:

- 1) grupa operacji i organizacji działań;
- 2) grupa zabezpieczenia logistycznego;
- 3) grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno – bytowej.

Szefa gminnego zespołu i jego zastępcę wyznacza wójt spośród zatrudnionych w urzędzie gminy, gminnych jednostek organizacyjnych lub w jednostkach pomocniczych, osób posiadających wykształcenie specjalistyczne w zakresie ratownictwa, ochrony przeciwpożarowej, inżynierii bezpieczeństwa cywilnego lub zarządzania kryzysowego,

absolwentów wyższych szkół wojskowych, a także spośród funkcjonariuszy pożarnictwa, wyznaczonych do wykonywania zadań poza jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej.

Grupy robocze o charakterze stałym i czasowym, tworzy się spośród osób zatrudnionych w urzędzie gminy, gminnych jednostkach organizacyjnych lub jednostkach pomocniczych.

W skład grup roboczych o charakterze czasowym mogą wchodzić również specjaliści, eksperci, osoby zaufania społecznego, a także przedstawiciele organów administracji publicznej lub społecznych organizacji ratowniczych.

Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego, składa się z szefa, zastępcy oraz *grup roboczych o charakterze stałym i czasowym*.

Grupami roboczymi powiatowego zespołu o charakterze stałym są:

- 1) grupa planowania cywilnego;
- 2) grupa monitorowania, prognoz i analiz.

Grupy te **stanowią Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego**, będące komórką organizacyjną starostwa powiatowego lub komendy powiatowej Państwowej Straży Pożarnej.

Grupami roboczymi powiatowego zespołu o charakterze czasowym są:

- 1) grupa operacji i organizacji działań;
- 2) grupa zabezpieczenia logistycznego;
- 3) grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno – bytowej.

Wojewódzki Zespół Reagowania Kryzysowego, składa się z szefa, dwóch zastępców: stałego i czasowego oraz grup roboczych o charakterze stałym i czasowym (Załącznik Nr 1).

Grupami roboczymi wojewódzkiego zespołu o charakterze stałym są:

- 1) grupa bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego;
- 2) grupa planowania cywilnego;
- 3) grupa monitorowania, prognoz i analiz.

Grupy planowania cywilnego oraz monitorowania, prognoz i analiz **stanowią Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego**.

Grupami roboczymi wojewódzkiego zespołu o charakterze czasowym są:

- 1) grupa operacji;
- 2) grupa zabezpieczenia logistycznego;
- 3) grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno – bytowej.

Gminne, powiatowe, wojewódzkie zespoły działają na podstawie planów pracy zatwierdzonych odpowiednio przez wójta, starostę, wojewodę.

Grupy robocze zespołów o charakterze stałym pracują zgodnie z rozkładem czasu pracy obowiązującym w urzędzie, w którym są usytuowane, z zapewnieniem dobowych dyżurów.

W czasie obowiązywania stanu klęski żywiołowej zespoły pracują w składzie grup roboczych o charakterze stałym i czasowym, w urzędzie, w którym są usytuowane, w trybie ciągłym, z zapewnieniem zmianowej pracy osób wchodzących w ich skład.

W celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia zespoły pracują w fazach: zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy.

W fazie zapobiegania zespoły podejmują działania, które redukują lub eliminują prawdopodobieństwo wystąpienia klęski żywiołowej albo w znacznym stopniu ograniczają jej skutki.

W fazie przygotowania zespoły podejmują działania planistyczne dotyczące sposobów reagowania na czas wystąpienia klęski żywiołowej, a także działania mające na celu powiększenie zasobów sił i środków niezbędnych do efektywnego reagowania.

Działania zespołów w fazie zapobiegania i przygotowania realizowane są przez grupy o charakterze stałym.

W fazie reagowania zespoły podejmują działania polegające na dostarczeniu pomocy poszkodowanym, zahamowaniu rozwoju występujących zagrożeń oraz ograniczeniu strat i zniszczeń.

W fazie odbudowy zespoły podejmują działania mające na celu przywrócenie zdolności reagowania, odbudowę zapasów służb ratowniczych oraz odtworzenie kluczowej dla funkcjonowania państwa infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej, paliwowej, transportowej i dostarczania wody.

Działania zespołów w fazie reagowania i odbudowy realizowane są przez zespoły w pełnym składzie.

Warunki techniczne i standardy wyposażenia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego zespołu, a w szczególności infrastruktura techniczna i wyposażenie, powinny umożliwić efektywne wypełnienie zadań zespołów, z zachowaniem ciągłości ich działania i wymiany informacji podczas pracy oraz możliwości pracy w przypadku braku zasilania zewnętrznego, wystąpienia awarii lub uszkodzenia systemów łączności.

Podstawowym dokumentem działania i pracy zespołu jest **Plan reagowania kryzysowego**, który określa zespół przedsięwzięć na wypadek zagrożeń noszących znamiona klęski żywiołowej, a w szczególności:

1. Zadania w zakresie monitorowania zagrożeń.
2. Bilans sił ratowniczych i środków technicznych niezbędnych do usuwania skutków zagrożeń.
3. Procedury uruchamiania działań przewidzianych w planie oraz zasady współdziałania, a także sposoby ograniczania rozmiaru strat i usuwania skutków zagrożeń.

Przystępując do opracowania Planu reagowania kryzysowego należy zdefiniować potencjalne zagrożenia i zdarzenia mogące wystąpić na danym obszarze oraz określić służby i instytucje biorące udział w reagowaniu kryzysowym. Ww. zadania i przedsięwzięcia najkorzystniej opracować w formie dokumentu graficznego zwanego bardzo często „Siatką bezpieczeństwa” (Załącznik Nr 2). W dokumencie tym określa się możliwe zdarzenia i zagrożenia oraz służby i instytucje biorące udział w reagowaniu. Służbom i instytucjom przypisuje się zadania jako: instytucji wiodących – kierujących działaniami, realizujących działania pomocnicze oraz pozostających w gotowości do działania na specjalne wezwanie. Koordynatorem wszystkich działań służb ratowniczych oraz podejmującym jednoosobowo decyzje w sytuacjach tego wymagających jest wójt, starosta, wojewoda, jako organ odpowiedzialny za bezpieczeństwo na danym obszarze.

Po opracowaniu, Plan reagowania kryzysowego jest uzgadniany z kierownikami jednostek organizacyjnych planowanych do użycia w realizacji przedsięwzięć określonych w planie w zakresie dotyczącym tych jednostek, a następnie zatwierdzany przez organ administracji publicznej wyższego stopnia.

Ważnym, o ile nie najważniejszym elementem Planu są procedury uruchamiania działań przewidzianych w planie (w formie załączników funkcjonalnych), zasady współdziałania, sposoby ograniczania rozmiaru strat i usuwania skutków zagrożeń oraz bilans sił ratowniczych i środków technicznych niezbędnych do usuwania skutków zagrożeń.

W czasie bieżącej działalności gminne, powiatowe i wojewódzkie zespoły, działają na podstawie Rocznych planów pracy zatwierdzanych odpowiednio przez wójta, starostę i wojewodę. Roczny plan pracy Zespołu na rok następny, powinien być opracowany i zatwierdzony w ostatnim miesiącu bieżącego roku. Przy opracowaniu Planu pracy Zespołu należy pamiętać o zaplanowaniu posiedzeń Zespołu nie rzadziej niż raz na kwartał oraz co najmniej raz w roku ćwiczenia realizowanego przez Zespół w pełnym składzie. Opracowany i zatwierdzony Plan pracy Zespołu powinien być przekazany członkom zespołu celem

zapoznania się z nim. Tak przyjęta procedura, daje możliwość podjęcia czynności planistycznych w innych komórkach organizacyjnych urzędu oraz przez osoby wchodzące w skład Zespołu reagowania.

Zakończenie

Jak wspomniano wcześniej – obowiązkiem państwa, w tym głównie administracji rządowej i samorządowej, jest posiadanie adekwatnych do każdej sytuacji rozwiązań systemowych, odpowiedniego prawa oraz struktur i narzędzi pozwalających na sprawne zarządzanie w sytuacjach kryzysowych.

Funkcjonujący system bezpieczeństwa ludności cywilnej, zwany zarządzaniem kryzysowym, w chwili obecnej jest systemem nie w pełni doskonałym i realnie dostosowanym do możliwości administracyjnych, gospodarczych i finansowych – szczególnie jednostek administracji publicznej szczebla powiatowego i gminnego.

Brak precyzyjnych aktów prawnych w tym zakresie, często wykorzystywany jest do traktowania bezpieczeństwa ludności cywilnej (zarządzania kryzysowego) jako zła konieczne. O zarządzaniu kryzysowym, planach, procedurach, bazach danych, itd. odpowiedzialni za bezpieczeństwo na określonym obszarze przypominają sobie w chwili wystąpienia sytuacji kryzysowej.

Podjęmowane działania mające na celu prawne unormowanie systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej zmierzają we właściwym kierunku. Projekty ustaw precyzują rolę wójta, starosty, wojewody w tym systemie. Ujednolicają wykonanie planów reagowania kryzysowego na wszystkich szczeblach administracji publicznej, precyzują rolę i miejsce centrum zarządzania kryzysowego oraz określają komórki właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego.

Jednak realizacja części proponowanych zapisów ustawowych może być mało realna do spełnienia – szczególnie na szczeblu gminy i powiatu, jeżeli na ten cel nie zostaną zabezpieczone odpowiednie środki finansowe oraz odpowiednie – precyzyjne zapisy ustawowe.

Literatura:

1. Bogdan Kosowski: Programowanie działań na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowych. Poradnik praktyczny. Kraków 2006.
2. Jerzy Konieczny: Zarządzania w sytuacjach kryzysowych, wypadkach i katastrofach. Poznań-Warszawa 2001.
3. Paweł Tyrała: Zarządzanie bezpieczeństwem. Międzynarodowa Konferencja Naukowa. Kraków maj 2000.
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 91, poz. 577 z późn. zmianami).
5. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 558 z późn. zmianami).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania (Dz. U. Nr 215, poz. 1818 z późn. zmianami).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz. U. Nr 96, poz. 850).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniu.